

Тетяна Леонова

Вписатися за Вишню

Присвячується моїй рідній Слобожанщині

Ця п'єса – спроба привернути увагу до постаті Остапа Вишні, чиє ім'я зараз звучить тихіше, ніж його сусідів по Будинку «Слово»: Підмогильного, Йогансена, Семенка, Хвильового, Тичини. Текст містить реальні факти з життя Остапа Вишні та цитати з його творів. Між строк сучасної п'єси прихована лекція з української літератури та історії. Все заради популяризації нашої культури.

Основні дії відбуваються сьогодні на невеличкій київській кіностудії та у харківському Будинку «Слово».

В п'єсі приховані відсилання до різних українських письменників. Співробітниця харківського літмузею натхненно розповідає про літературну резиденцію у Будинку «Слово» словами Жадана, для якого літмузей також колись був першою роботою. Навіть імена героїв Павло та Варвара – це справжнє ім'я Остапа Вишні та його дружини; різниця у віці у героїв п'єси така ж, як була у подружжя. А ім'я героя Михайла – це справжнє ім'я Майка Йогансена.

Дійові особи:

Варвара – приваблива дівчина 27 років, стильна, сучасна; цікавиться українською літературою, фахівчиня з «наших 20-х», тобто Розстріляного Відродження; працює в харківському Літмузеї.

Павло - 40 років, активіст, цікавиться українською історією та культурою, цікавий, коли не «душнить»; працює в київській кінокомпанії, знімає документальний фільм про Остапа Вишню.

Михайло – 28 років, типовий представник демонстративної молодіжної споживацької гедоністичної субкультури – одним словом гіпстер, цікавиться модними речами і власною зовнішністю; працює з Павлом.

Сцена 1: Харків, кімната із великим дзеркалом, книгами.

Варвара сама дома. Вікно в її кімнаті хрест-навхрест заклеєно білою малярною стрічкою.

ВАРВАРА: — Що там сьогодні, вівторок, 13 дня, нормально (наливає вино).

Звичка записувати себе на диктофон з'явилася у Варвари ще на самому початку роботи журналісткою. Диктофон був її талісманом, надавав їй впевненості та допомагав структурувати думки. Р е ф л е к с і я.

ВАРВАРА (записує себе на диктофон): — Дорогий щоденнику, і знова здравствуйте.

Я з дитинства когось рятувала. В селі на літніх канікулах на Харківщині зайчиків та бабаків. Правда ми казали байбак (маше рукою «Бай, Бак!»). Ми просиналися

вранці з подружками, поки всі спали, десь о 4.30, йшли в степ та знімали капкани, що розставляли браконьєри. Іноді звільняли з капканів бабаків. Носили із собою шкіряну сумку, щоб в ній переносити тварин. Бігли до єдиного на все село ветеринара. Він відчиняв двері заспаний, у сімейних трусах, ще б пак, 5.30 ранку. Ми плакали та просили допомогти. Він одягався, обробляв рани бідолашному створінню, бинтував, казав, щоб віднесли назад.

Ми питали у ветеринара, а як бабак сам зніме бинти? Він казав, що це спеціальні бинти, які самі знімуться коли потрібно. Може й брехав, але ми вірили. Ми йшли з бабаком в шкіряній сумці знову в степ, перевертали сумку біля його нори, і він заповзав всередину. А ми поверталися в село... із зайченням, якому комбайном в полі трохи пошкодило вуха. І знову до ветеринара. Мені здається ветеринар нас не любив.

Бабак степовий — мешканець Слобожанщини. Я до речі також.

У місті своя енімал планет. Ми з мамою взимку у Харкові рятували алкашів, щоб не замерзли. Бачили з вікна своєї хрущівки бідосю, якого вже засипало снігом, одягалися та йшли відкопували. Мама всіх знала на районі, бо працювала в районній поліклініці. Ведемо смердючого бухого мужика додому, тягнемо, він ще може матюкатися на нас, але ж людина, протверезіє... Дзвонимо у двері його квартири, а на порозі змучена його пияцтвом дружина, кричить на нас: «Несить де взяли!». А ми ж не грузчики, щоб тягати це матюкливе тіло, воно важке, а я взагалі то дитина, дівчинка.

...Потім я виросла і вже самотійно намагалася врятувати хорошу людину. Він був дуже добрий та розумний, а ще гриз нігті та пиячив. Я думала то від нерозділеного студентського кохання. Думала, що нове кохання, зі мною, його вилікує від алкоголізму, Анатолія Кашпіровська, бля... Віддала йому лучшіє годи, а потім ми розійшлися. Він продовжує пити. Я також іноді (підливає собі в келих), але тепер окремо.

Телефонний дзвінок, Варвара відповідає:

ВАРВАРА: — Привіт. Як моя п'єса? Так, все ж таки про Вишню буду писати. Юля, про Будинок Слово всі знають тепер, про Хвильового, Сосюру, Підмогильного, Семенка. Але ніхто не знає про Вишню!!! Це несправедливо!!!

ГОЛОС в телефоні погоджується: — Несправедливо!

ВАРВАРА: — Вона мене просто любить і приймає такою, як я є, — пояснює Варвара, дивлячись в бік глядачів.

ВАРВАРА: — Ладно, Юль, мені тут ще п'єсу по Вишню писати (іронічно). Пока.

Варвара вмикає телефон, продовжує писати себе на диктофон:

ВАРВАРА: — Мене відібрали в Лабораторію драматургів. Там всі драматурги з досвідом, з постановками в театрах і я одна культурна оглядачка. Працюємо над своїми п'єсами, комедіями: в одній мох пердить зеленим димом десь на волинських болотах, в іншій слов'янські боги рубляться в монополію в київській висотці та працюють в ОСББ, ще в одній екзорцисти та медіуми досліджують явища в галицькому селі, в іншій з двох військових зібрали одного, як конструктор. А тут я зі своїм Вишнею, притрушена...

Бачили стендап Сергія Чиркова, де він там їбе портрет Булгакова: «Булгаков, Булгаков», — імітує булгаководрочерів. А ось вишнедрочерів не залишилося в живих. Хоча він і був письменник-мільйонник, 100 років тому у 20-ті його знали всюди, і на Волині, і на Галичині, і в Києві, і звісно на Слобожанщині (останнє промовляє з придихом). За кількістю накладів випереджав Вишню тільки Тарас Шевченко.

В книжці про стендап я колись прочитала: залишається велике питання, як парню, який напивається на вечірці та пердить, статъ Джимом Керрі, якому платять по 50 мільйонів баксів за те, що він пердить? Вишня вже був мільйонером, принаймні по числу накладів. Але як з матеріалу про Вишню зробити комедію, якщо Вишня навіть не пердить?

Навіть в Літмузеї не те що б опікувалися Вишнею, хоча і спеціалізуються на 20-х роках, а в спілці драматургів мені сказали, що Вишня нікому не цікавий, не смішний, застарілий. Мені казали досвідчені драматурги, щоб я бросила Вишню. Але я по татові наполовину руская, я своїх не бросаю.

Сцена 2: Київ, кіностудія.

Михайло зосереджено працює за комп'ютером. Раптом в офіс вбігає захеканий Павло, він продовжує бігти на місці.

ПАВЛО: – Астанавітєсь! Ще 15 хвилин до часу, на який ми домовлялися.

МИХАЙЛО: – Це NFT-кросівки.

ПАВЛО: – Шо?

МИХАЙЛО:– NFT-кросівки. "Бігаєш і заробляєш"!

ПАВЛО:– Багато заробив?

МИХАЙЛО: – Поки нічого, то багато бігати треба...

ПАВЛО:– А за кросівки скільки відав.

МИХАЙЛО: – 1200 баксів.

ПАВЛО: – Ні, ну гарні, видно, що дорогі.

Павло та Михайло працюють над вже відзнятим матеріалом для документального фільму про Остапа Вишню. Сидять за комп'ютерами поряд, з динаміка лунає:

«У 1933 році Остап Вишня був заарештований в своїй квартирі у Харкові в Будинку «Слово». Письменника звинуватили у тероризмі та замаху на Постишева, одного з найголовніших організаторів Голодомору в Україні, завідувача відділу агітації і пропаганди. Це звинувачення було настільки абсурдним, що під час допиту в НКВС на питання: «В якому приміщенні ви хотіли вбити Постишева??», гуморист не втримався та згострив: «Знаєте, як справжній мисливець, я люблю вбивати на свіжому повітрі».

МИХАЙЛО: – Ого, а він з яйцями!

ПАВЛО: – Цей сарказм йому дорого коштував. З гарного в цій всій історії, що в 37 році Постишева такі розстріляли свої ж, як «японського» шпигуна.

МИХАЙЛО: – Помер Максим і хуй з ним.

ПАВЛО, *розтягуючи кутики очей до скронь*: – Тоді вже Масахіко.

МИХАЙЛО: – ????

ПАВЛО: – Ну, японський шпигун... Ладно, проїхали...

ПАВЛО: – Щось засиділися ми з тобою, але треба ще частину про «Кримські усмішки» закінчити перед відрядженням. Я понаднормово тверезий відмовляюся працювати. Будеш херес?

МИХАЙЛО: – Тю, питаєш.

Розливають, п'ють, зосереджено дивляться в монітори, аж очі вилазять. Не моргаючи, продовжуючи витріщатися в монітор, знову мовчки п'ють.

Повна тиша, яку раптом порушує МИХАЙЛО: — А я не був у Криму...

ПАВЛО:— Гаразд, не заливай... Жодного разу не був в Криму?

МИХАЙЛО: — Не довелося. Не встиг... Що ж тепер поробиш...

ПАВЛО, *підливаючи собі в чашку з написом «Ялта»*:

— Співчуваю. Я коли п'ю херес, тільки й говорю, що про Крим. Про те, як сонце, занурюючись у хвилі Чорного моря, стає червоним, мов кров. Червоний та чорний, розумієш?

МИХАЙЛО: — Розумію (*заперечливо хитає головою*).

ПАВЛО: — А як пахне можевельник, ялівець тобто, як голосно кричать цикади, а коники розміром з маленьку поні перестрибують через тебе.

У нас навіть немає мемів про кримське вино в беушних баклажках!!! Тільки про закарпатське. А в Криму ж його було куди більше. Це так несправедливо! «Білий мускат червоного каменю», рідкісне та дороге лікерне вино продавалося в баклажці з-під Кока-коли. Там же ж тепер навіть баклажек з-під кока-коли немає! Що там тепер Буратино, Байкал?

МИХАЙЛО *повторює собі під ніс*: — Буратино... Байкал... Що він верзе?

ПАВЛО *його не чує*: — Отже, ти жодного разу не був в Криму...

МИХАЙЛО, *з кожною новою географічною назвою втрачаючи впевненість*:

— Я був в Ніцці і на Гоа, і в Хорватії, і на Тенерифе. У Шарм-ель-Шейху був...

ПАВЛО *майже кричить*: — Ти не був в Криму, лох!!!

Сцена 3: Київ, кіностудія, наступний день.

Михайло зосереджено працює за комп'ютером. В офіс вбігає захеканий Павло.

ПАВЛО: — Примножуєш капітал?

МИХАЙЛО: — Не поняв?

ПАВЛО: — Ну, ти ж в NFT-кросівках. "Бігаєш і заробляєш"!

МИХАЙЛО: — Отвали! Я в барбершопі був, стрижка вже 900 грн.

ПАВЛО: — Ага, а ти все в кросівки інвестував. Але вихід є! Біля метро 200 грн експерес-стрижка.

МИХАЙЛО: — Але всі, хто вмють стригти — працюють в барбершопках.

ПАВЛО: — Та не обов'язково. Головне знайти майстра з низькою самооцінкою.

МИХАЙЛО: — Ти знайшов?

ПАВЛО: — Не шукав. За 700 грн у барбера стрижуся.

Далі Павло розповідає Михайлу, що вони їдуть у відрядження до Харкова, у Будинок «Слово». Їх зустріне співробітниця харківського Літмузею, який спеціалізується на письменниках 20-30-х років. А вона сама пише п'єсу про Остапа Вишню. Потрібно з нею записати кілька синхронів для документального фільму. Жити вони будуть в одній з квартир в Будинку «Слово», бо це літературна резиденція Літмузею, і зараз там як раз вільно.

Сцена 3: наші часи, Будинок «Слово», Харків.

Барвара зустріла знімальну групу з Києва, у складі Павла та Михайла та заходить з ними у квартиру в Будинку «Слово». Розповідає натхненно, видно, що людина «горить» роботою:

ВАРВАРА: — Це наша літературна резиденція у квартирі №40. Це справді унікальний досвід — таке максимальне наближення до об'єкта досліджень, співіснування з голосами, які ще можна розчути. Тут мешкав публіцист, прозаїк Петро Лісовий. Розстріляний радянською владою в 1937 році, як і інші жильці цього будинку: Курбас, Куліш, Семенко, Йогансен.

МИХАЙЛО нецензурно лається, чутно щось про йбн рсн.

ВАРВАРА продовжує: — З іншого боку, нам важливо підкреслити, що це історія не лише про втрати й біль — це історія про майбутнє, яке твориться, зокрема, й завдяки неперервності, тягlosti традиції. Тут зупиняються сучасні письменники, ваші колеги, що знімали фільм «Будинок «Слово»». До речі, як вам фільм?

ПАВЛО набирає повні груди повітря для розгорнутої відповіді, але ВАРВАРА цього не помічає та продовжує, поки той видихає:

ВАРВАРА продовжує: — Остап Вишня мешкав в іншому під'їзді, у квартирі 22. Але у Літмузеї в розпорядженні поки одна квартира, а не весь будинок. Тут зараз живуть звичайні люди, які навіть не знають, що це за будинок, уявляєте?!

ВАРВАРА без переходів одразу питає: — А ви нам МУР ходили?

ПАВЛО: — Дивився на YouTube.

МИХАЙЛО з видом переможця: — Був двічі.

ВАРВАРА *наче схаменулася*: — Ой, щось я розговорилася. Відпочивайте з дороги, вже пізно.

МИХАЙЛО, *намагаючись справити враження на гарну дівчину*: — Та яка там дорога, 5 годин і ми тут.

ПАВЛО: — Гнав, як скажений! Ніби всі чорти вихопилися з пекла та намагалися тебе наздогнати, шельма!

МИХАЙЛО: — Це на тебе так ці стіни впливають, лексикончик якийсь несучасний. Скільки тобі років, діду?

ПАВЛО: — Відвали!

ВАРВАРА *вирішує скористуватися цією перепалкою і вислизає за двері, зі сходів кричить*: — До завтра. Тихої ночі. Вночі можуть бути обстріли, пам'ятайте про правило двох стін.

Сцена 4: того ж дня через пару годин, ніч у Будинку «Слово».

Павло та Михайло лягли спати, як почалася нічна комбінована російська атака на Харків: шахеди та с-300. Було гучно. (Це передати без гучних звуків, тільки через сповіщення в телефоні та спалахами світла за вікном).

У Михайла почалася панічна атака. Спочатку він довго гучно гикав, а потім при черговому вибуху за віком почав блювати. На телефоні заволато сповіщення: «УВАГА! Підвищений рівень небезпеки, негайно перейдіть в укриття!» З наступним гучним вибухом Михайло підвівся, щоб бігти, але послизнувся на власній блювоті

та впав. Почав кумедно ковзати там, намагаючись встати, категорично та якимось подітячому капризно відкидаючи допомогу Павла.

Коли на вулиці стало тихо, Павлу вдалося допомогти Михайлу. Переконавшись, що він вже заспокоївся – відвів його до ванної.

Поки Михайло приймав душ, Павло встиг прибрати в кімнаті та провітрити. Нависає тиша, яку раптом перериває якийсь дивний звук, ніби хтось поверхом вище перекатує важку гирю в порожній кімнаті. Павло прислуховується та дивиться кудись вгору. Йому здається, що промайнула якась тінь. Він автоматично тягнеться правою рукою, щоб перехреститися, потім згадує, що не віруючий.

Михайло повертається з ванни, трохи блідий, в білому халаті, білих капцях та білому рушнику на голові. Павлу на мить здається, що це примара і він аж відсахнувся.

МИХАЙЛО *намагаючись жартувати*: – Я тебе прошу, хоч ти не заблюй тут все з переляку. Літмузей не пробачить, що ми їм зіпсували резиденцію і більше не запросять.

ПАВЛО: – Тут же письменники зупиняються, знаєш, як вони бухають... Впевнений, ці стіни і не таке бачили.

МИХАЙЛО *знову підколює колегу*: – А ти часом не письменник?

ПАВЛО *протягує йому заварений чай*: – Я тут на кухні ромашковий чай знайшов в пакетиках, має допомогти від нудоти.

МИХАЙЛО *змінюючи жартівливий тон та вигляд на серйозний та зворушливий*: – Я тобі дуже вдячний. Не очікував на таку підтримку. Думав, що я тебе підбішую. Ти ще прибрав після мене... Я ніколи не розрахаюся... *(дивиться прямо в очі Павлу, красивим жестом знімає рушника з голови та куйовдить волосся)*.

Обидва починають шалено реготати.

ПАВЛО: – Ну ти й актор! А майже повівся! Ну, тебе в сраку!

Хихочуть як скажені так сильно, що Михайло знову починає гикати. Далі чоловіки сідають пити ромашковий чай, Михайло «сповідується».

МИХАЙЛО: – Я ж в Ірпені був весь 2022, і в окупації, нікуди не виїжджав. Гатили з обох боків так, що будинок здригався, а в підвалі зі стелі штукатурка осипалася. Мені чомусь через вибухи тоді не було страшно. Я правда постійно в навушниках був *(починає дригатися тілом і наспівувати «уц уц уц уц»)*. Потім взагалі наче звичайне життя, тільки кілька разів з друзями їздили допомагати розбирати завали. Але ми з крутим діджеєм були, він прямо всередині розбитої будівлі вертушку ставив, прикольна туса, танцюєш і цеглини тягаєш *(знову починає пританцьовувати «уц уц уц уц»)*.

І ось вже цьогоріч моя подруга поїхала за кордон у відпустку, попросила приглянути за кішкою. Я жив у неї, коли прямо у київському дворі розірвалася ракета. Всі вікна винесло разом з рамами, кішку вбило. А я у ванній тоді був, мився. Це мені врятувало життя. Але тепер, коли чую вибухи, не можу себе контролювати.

ПАВЛО: – А ти міг мені це до поїздки сюди сказати? Харків же ледь не щодня

обстрілюють...

МИХАЙЛО: – Та я думав, що може вже минулося...

ПАВЛО: – Я тебе якимось поверхневим пофігістом вважав.

МИХАЙЛО *простягаючи йому руку для рукостискання*: – Так, це я. Хоча може то я просто інфантильний був? З тобою я прямо подорослішав. Відчуваю себе на 40 років.

ПАВЛО *посміхається і штовхає його в плече*: – Розбійнику. Ладно, нумо спати, бо за кілька годин вже Варвара прийде. Багато роботи.

Сцена 5: пізній ранок у Будинку «Слово».

Заходить ВАРВАРА, гарна, усміхнена, енергійна: – Як спалось?

ПАВЛО та МИХАЙЛО одночасно посміхом: – Прекрасно, дуже добре.

ВАРВАРА: – Вибухів не злякалися? А може духи письменників до вас приходили?

ПАВЛО та МИХАЙЛО, переглядаючись: – Ні, спали, як вбиті. Мабуть, з дороги.

ПАВЛО: – Варвара, ви готові розповісти нам про Остапа Вишню те, що я вас просив? Запишемо тут у квартирі, а потім на вулиці біля будинку.

ВАРВАРА: – Так, звісно, для цього я тут.

Михайло виставляє камеру. Павло чіпляє мікрофон до сукні Варвари, видно, що дівчина йому дуже подобається. Михайло за цим спостерігає та показує «лайк», так щоб не помітила Варвара. Павло ніяковіє.

Варвара починає говорити на камеру ніби все життя працювала в кадрі. Причому робить це не як диктор на телебаченні, а легко, невимушено, ніби це її подкаст:

«Остап Вишня надавав перевагу українським словам перед словами іноземного походження ще до того, як це стало мейнстрімом. Він увів термін «усмішка» замість поширеного тоді «фейлетону». «На мою думку, слово „усмішка“ нашіше від „фейлетону“», - базував письменник. Його усмішки були добрі, сатира там ніколи не превалювала над гумором. Проте Вишня казав: "Усе життя бути гумористом? Господи, збожеволіти можна від суму".

Усмішки Остапа Вишні друкувалися мільйонними накладами, за обсягом тиражів він був другий після Шевченка. Письменник-«мільйонер», так його тоді називали. Він був популярніше за популярного Сосюру, популярніше за всіх у 20-ті роки».

ВАРВАРА *переривається і питає*: – Як вам? Я нормально розповідаю? А виглядаю як?

Вже закоханий по вуха Павло розсипається в комплементах.

Михайло, який стоїть за камерою в навушниках, каже, що потрібно поправити мікрофон і знову непомітно від Варвари підморгує Павлу. Павло матюкає одними губами Михайла, але підходить до Варвари та удає, що поправляє мікрофон.

ПАВЛО Варварі: – Гарна сукня.

ВАРВАРА: – Та це з випускного, приберегла для урочистого моменту.

МИХАЙЛО: – А у мене не було випускного. Коли я був у 11 класі – почалася війна. Я донецький. Частина однокласників за кордоном, частина на росії, частина в окупації, а хтось по різних містах України. Ми ніколи не зберемося всім класом.

Михайло знову включає камеру.

ВАРВАРА:

«Остап Вишня тримав мисливських собак, прямо тут у Будинку «Слово». Одержував з ними срібні та золоті медалі на виставках та був безкорисним консультантом харків'ян-собачників.

Мав рушниці всіх систем та калібрів. Звісно він був завзятий мисливець, ретельно готувався до кожного виїзду на полювання. Повертався завжди без здобичі зі словами: «Слава богу, нічого не вполював». Мав гасло: "Хай живуть зайці"».

МИХАЙЛО: – Щось їсти захотілося. Чогось вегетаріанського, звісно. Хай живуть зайці, і птахи, і корівки. А фалафель з хумусом має померти!

ПАВЛО: – Знімемо ще біля будинку і сходимо десь поїмо.

ВАРВАРА: – Я вас відведу на «7-й склад», тут недалеко. Забула додати, треба буде це дописати, мабуть, що з Вишнею на полювання їздили мисливці Микола Хвильовий та Майк Йогансен, згодом до них доєднався Микола Куліш, який ніколи не тримав рушниці у руках. Але на полюванні можна було не боятися «прослушки» та вільно ділитися думками.

Сцена 6: біля Будинку «Слово».

Виходять з квартири з камерою, знімають на тлі Будинку «Слова».

ВАРВАРА продовжує говорити на камеру, її тон поступово змінюється, на очі навертаються сльози:

«Там, де з'являвся Вишня, завжди було чутно сміх. Він неперевершено розповідав анекдоти, при тому сам голосно, громоподібно реготав. Так же, як умів щиро сміятись, він плакав невтишними сльозами, коли дізнався про самогубство свого друга Хвильового. Це сталося тут у квартирі 9. Вишня зачинився у себе в кімнаті і три дні бився в істериці, весь час повторював: «Що вони з тобою зробили? Що вони з тобою зробили?...» Дружина боялася що він збожеволіє від горя.

20-ті роки були сповнені віри, що Україна відродиться. А потім почалося пекло. Смерть Хвильового стала першою в Будинку «Слово» у 1933 році. Далі арешти та розстріли не припинялися. Вишню за життя тричі засуджували до страти, він дивом вижив в таборах. Через 10 років його знесиленого хворобами та жахливими умовами прямо з табору перемістили в кабінет у Києві, який оговтувався від війни, і приказали жартувати. І він жартував. Згодом переважно на нейтральні теми, природу, погоду. Ще можна було глузувати з українців. Його випустили, але не реабілітували. Він висів на гачку. Він був зламаний, багато пив. Найвідоміший український гуморист зі страшною долею, якого чорти повернули з пекла, в яке ж самі й запроторили».

МИХАЙЛО нецензурно лається, чутно щось про йбн рсн. Він хоче якось розрядити цю драматичну обстановку і недоречно шепче до Павла:

– В дитинстві я не знав про існування туші для вій і думав, що дівчата плачуть чорнилами, як кальмари.

ВАРВАРА сама знімає мікрофон, вона засмучена. Показує рукою на будинок:
– Історію Будинку «Слово» скасували на довгі роки, як і його мешканців. Про нього вже після війни, коли населення Харкова суттєво змінилося, майже ніхто не пам'ятав. Люди купували тут квартири та не знали, де вони живуть.
Ми питали!!! Більшість не знає...
Кажуть, в радянські часи на ньому була табличка, що тут жив Павло Тичина. І все. Інших ніби не існувало.
Тому так важливо передавати те, що ми знаємо зараз. Викарбовувати в пам'яті, записувати. Добре, що ви робите цей фільм. У них не має вийти на цей раз, не має вийти!

Варвара майже плаче. Павло її інстинктивно обіймає і перепрошує.

ВАРВАРА: – І ви мене вибачте. Просто важко усвідомити, що це все було правдою. Як і те, що прямо зараз у 20 км від Харкова наша армія стримує росіян. Вони знову намагаються нас знищити.
ПАВЛО: – У них не вийде цього разу. Я впевнений. Бо ми все згадали. Ми не забудемо.

МИХАЙЛО слухає та на автопілоті повторює пошепки: – Ми не забудемо.

Сцена 7: вечір у Будинку «Слово».

МИХАЙЛО один заходить у квартиру в Будинку «Слово», розмовляє телефоном:
– А мій кулега пішов на виставку з іншою харківською кулегою в ...як же його... місцевий ПінчукАртЦентр, так, ЄрміловЦентр, точно. Та вони як почали про український ренесанс спілкуватися, я себе третім зайвим відчув. Мені ще треба підтягнути матеріал. Послався на мігрень (*театрально прикладає руку до скроні*) і ось я тут, один в Будинку «Слово», тому самому про який ми мюзикл нещодавно дивилися
Слухай, я, як з відрядження повернуся, сходимо на Байкове кладовище? Здається, я там і не був. А там же Тичина та Сосюра поховані. Я ще після МУР одразу хотів, але щось забув... Ого, і Леся Українка також там? І Шалена Бджілка???? Що ти куриш?! А Олена Бджілка, її мати... Тю! Ти шо, звісно я знав. Та знав я!

Знову починається ракетний обстріл. Михайло йде в коридор, одягає навушники, вмикає на всю музику та починає експресивно танцювати. З кожним рухом тіло він все більше розслабляється, паніка відступає, він рухається легко. Йому більше не страшно.

Повертається Павло, він разом із Варварою, на телефоні знову сповіщення про повітряну тривогу.

ВАРВАРА: – У батьків дача під Харковом, за Дергачами. Після обстрілів рослини вкриті металевими часточками, такий пил від збиття. Мама каже, що це для троянд корисно.

Всі втрьох сідають в коридорі, правило двох стін. У них пляшка вина.

ВАРВАРА на якомусь куражі, дуже балакуча, мабуть, закохалася:
– Мені реально похуй що не буде світла, що ми будемо жити в злиднях. Що

половина населення тупі рагулі, які знову оберуть чергового популіста, якщо ми доживемо до наступних виборів, звісно.

У мене давно стадія заперечення минула, а зараз на стадії тотального прийняття України. Як вона є.

Але це звісно не означає, що я нічого не буду робити. Просто хуйня мене більше не демотивує. Я свій вибір зробила. Я залишаюсь - це моя країна.

Ми читаємо книжки розстріляних письменників, ми слухаємо пісні на вірші розстріляних росіянами поетів, на моїй полиці книга вбитою російською ракетою української письменниці, яку я знала особисто. Вікторія Амеліна... Вона жила у Будинку «Слово» вже під час повномасштабного вторгнення, в цій кімнаті. Тоді ж у 2022 вона написала вірш:

«Повітряна тривога по всій країні
Так наче щоразу ведуть на розстріл
Усіх
А цілять лише в одного
Переважно в того, хто скраю
Сьогодні не ти, відбій»

Світ занепокоєно спостерігає, як українці борються за незалежність від росії. Вже кілька сотень років.

ПАВЛО: Ми жили в радянському союзі та вивчали історію України по підручниках окупантів. І вірили. І взагалі всю школу програму. А далі в інституті. Там була і частка правди, але акценти були розставлені відповідно.
Це як зараз сучасні події подають росіяни:

"Неонацист Павел вивез мою маму на автобусе на западную Украину, где ее заставляют говорить на ук. языке.
Ее дочь, которая росла нормальной девочкой, любила Достоевского и Толстого, была искусана голубем с лаборатории и с тех пор ее тянуло в Карпаты и до украинских писень.
Дом мамы несколько раз пытались декоммунизировать. Но в советском союзе строили настолько хорошо и раствор не пиздели, что вывалились только окна. Чтобы втираться в доверие Павел подстригся в барбершопе. Барбершоп - это были агенты, потому что какая парикмахерская в городе, где тысячи зданий под обстрелами"

МИХАЙЛО:- Оце тебе несе. Ти це сам вигадав?

ПАВЛО:- Та ні, у когось в фейсбуці прочитав.

Сцена 8: 2029 рік, Крим.

Пляж, на фоні грає музика з пісні Сестрички Віки (Врадій) «То моє море».
Два друга сидять на березі моря. Павло в синіх шортах, Михайло в жовтих.

МИХАЙЛО: – Ось я у твоєму Криму.

ПАВЛО: – А я тепер можу поїхати у твої Ніццу або на Гоа.. Хоча ні, на Гоа не поїду, там багато рсн.

МИХАЙЛО: – Та тут також багато...

ПАВЛО: – Ні, це наші. Їм треба трохи часу. Ми також не різко українізувалися, згадай.

МИХАЙЛО: – Та да.

ПАВЛО: – Ті вже поїхали додому, точніше поплили, моста ж немає.

МИХАЙЛО тихо лається, чутно щось про йбн рсн.

З'являється Варвара в купальнику. Сідає поряд, одягає сонцезахисні окуляри, протягує Михайлу сонцезахисний крем, щоб він її намастив. Він мастить, а вона розповідає:

ВАРВАРА: — Я на літні канікули завжди до бабусі в село їздила. А потім Крим окупували, я ще школу не закінчила – не встигла побувати... Батьки щось розповідали, Павло Кримом просто дістав (швидко цьомає його в щічку), а далі з новин тільки... На роботі ще книгу «Кримські усмішки» Остапа Вишні колись прочитала, ну, коли п'єсу писала. І абсолютно випадково вона у мене з собою. Почитати?

МИХАЙЛО: – Давай.

ВАРВАРА: – Дивиться як Вишня цікаво про етнографію Криму писав: «Населення — чорне. На ногах шкіряні "личаки". Вірить в Алаха й Магомета, пророка "єйного"... Населення хліборобствує, виноградарствує, садівникує, скотарствує і курортствує. Це все роблять жінки. Чоловіки сидять цілий день у холодку, чухаються, курять цигарки та п'ють каву». Пряма як ви!)))

МИХАЙЛО та ПАВЛО: – Та відпустка ж!

МИХАЙЛО: – Мда, по опису точно не росіяни тут були 100 років тому...

ПАВЛО: – Та це зрозуміло. Більше ніж українці, мабуть, тільки кримські татари постраждали від них. І впарювали ж нам історію колись...

ВАРВАРА: – Та ну їх! А ми в гори поїдемо?!!!!

ПАВЛО та МИХАЙЛО наспівують «Золото Карпат» Степана Гіги.

ВАРВАРА:– Гі-гі)))

(читає далі) «Гори тут дуже лякливі! Назви в їх здебільше з "Ай" починаються: Ай-Петрі, Ай-Микола, Ай-Тодор, Ай-Я і т. ін. І це, між іншим, заражає...

Дуже часто чуєте в компанії, що дереться на гори, вигуки:

— Ай, боже мій!

— Ай, матінко моя рідна!»

МИХАЙЛО іронічно: – Назви гір також «ісконно рускіє»... Як і все в Криму, крім військових баз...

ПАВЛО дивиться в книгу, що лежить у Варвари на колінах:

– А що тут у тебе далі? (читає)

«Винограду тут дуже багато, через те все майже вино для продажу курортникам виробляється з махорки й продається як вино "розлива кам'яної доби" по п'ять крб. пляшка ("тільки для вас!"). Ригають від нього понад норму».

О, це про Михайла! (сміється).

МИХАЙЛО: – Та припини, вже скільки років пройшло – досі забути не можеш. Я норм.

Повз проходить людина з клітчастою сумкою:

- Креветки, рапани, мідії, пахлава медова, вареники з вишнею.

Герої переглядаються, сміються.

Один з чоловіків бере гітару, починають разом співати:

Най цілий світ пропаде, я пожити хочу сам.
Кругом одні вар'яти, я вар'ятом чуть не став.
Я маю досить ваших злих і ненормальних слів
Я хочу бути корабльом на своєму морі снів
Оооооо-оо то моє море,
Оо-оо-о-о то моє, моє море,
Ооооооо-о то моє море,
Оо-о-о-оо то моє, моє море.

Зелені люди ходять самі на себе злі.
Зелені торби носять, а вони такі тяжкі.
Я хочу в своє море, я хочу бути сам,
Ті свої тихі сни я нікому не віддам.

Оооооо-оо то моє море,
Оо-оо-о-о то моє, моє море,
Ооооооо-о то моє море,
Оо-о-о-оо то моє, моє море.

Далеко в лісі ходять маленькі муравлі,
Про шось своє говорять всі свої і всі чужі.
А в мене в морі риби ходять тихо та, як я.
Я хочу своє море, то моя німа сім'я.

Оооооо-оо то моє море,
Оо-оо-о-о то моє, моє море,
Ооооооо-о то моє море,
Оо-о-о-оо то моє, моє море.

То моє море.

Завіса

П'єсу створено в рамках V Лабораторії НСТДУ (2024)